

ОУ „СВЕТИ СВЕТИ КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – ВАРНА

УТВЪРДИЛ: П

**ДАРИНА ДИМИТРОВА
ДИРЕКТОР**

**ГОДИШНА ПРОГРАМА
ЗА КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ
ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2025/2026 ГОДИНА**

Настоящата Програма за кариерно ориентиране е приета на заседание на Педагогическия съвет с Протокол №13/01.09.2025 г. и е утвърдена със Заповед №РД07-303/01.09.2025 г. на директора.

I. Въведение

Кариерното ориентиране в училищното образование се реализира в съответствие със Закона за предучилищното и училищното образование, Наредба № 13 от 21 септември 2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, Наредбата за приобщаващото образование и включва взаимно допълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.

Кариерното ориентиране на учениците от ОУ “Св. св. Кирил и Методий“ е част от цялостната му стратегия за развитие и има за цел да се подпомогнат учениците в техния индивидуален образователен и професионален избор и да се насърчи подготовката им за професионална реализация в съответствие с техните интереси и способности, възможностите на образователната система и потребностите на пазара на труда.

II. Цели на Програмата

1. Подготовка на подрастващите за трудова и професионална кариера и изграждане на нагласи и умения за откриване и развиване на способности, придобиване на нови знания и целенасочена подготовка за постигане на житейски цели.

2. Осигуряване на специализирана и своєвременна информация на учениците и родителите им, относно възможностите за обучение за постигане на успешна професионална и житейска реализация.

3. Развитие на умения у учениците за самостоятелно и информирано вземане на решения за избор на училище, профилирано обучение или професионално образование.

4. Обхващане на учениците и постигане на разбирането, че по-доброто образование предопределя повече възможности за по-висок социален статус.

III. Задачи, подчинени на целите:

1. Подпомагане на учениците в процеса на осмисляне какви качества на личността и умения са необходими за дадената професия, какво изисква професията от този, който я упражнява.

2. Провеждане на занятия и дейности, свързани с опознаване на различни професии.

3. Формиране на понятия и представи за кариера, кариерно развитие, управление на кариерата.

4. Формиране на ключови умения за: учене и организация на времето; ефективно междуличностно взаимодействие; проучване на възможности; боравене с информация; критично мислене; познаване и използване на модели за вземане на решение.

IV. Организационни форми за провеждане на кариерното ориентиране:

1. Обучение, индивидуални и групови консултации, групови дискусии, дейности по интереси в условията на целодневна организация на учебния ден.

2. Информирание, мотивиране, консултиране на родителската общност относно възможностите за обучение на децата им (при избора на училище) и придобиване на по-висока степен на образование (напр. консултации и тренинги по програма „С родители в класната стая“.

3. Индивидуално и групово информиране и консултиране с кариерни консултанти от Център за кариерно ориентиране - Варна.

4. Работа по програми за кариерно ориентиране.

V. Място на провеждане

1. Час на класа.
2. Процесът на изучаване на отделни учебни предмети.
3. Консултации и дейности по интереси в условията на целодневна организация на учебния ден.
4. Индивидуално и групово консултиране на ученици.
5. Информирание, мотивиране, консултиране на родителската общност относно възможностите за обучение на децата им /при избора на училище/ и придобиване на по- висока степен на образование /индивидуално консултиране, провеждане на тематична родителска среща/.
6. Извънкласни и училищни дейности. Работа по проекти.
7. Представяне на професионалната дейност на родител от съответната паралелка по Програма с Училищното настоятелство „С родители в класната стая“.

VI. Време за провеждане

Всяка от темите може да изисква различен брой учебни или астрономически часове за нейното реализиране, което се определя от задачите, които трябва да бъдат постигнати, организационната форма за нейното провеждане и възрастта на учениците.

VII. Съдържание на кариерното ориентиране в училището

В Програмата за кариерно ориентиране на учениците са дефинирани четири тематични модула, които включват определени теми за всеки етап:

1. Осъзнаване на възможностите
2. Самоосъзнаване
3. Учене за вземане на решение
4. Учене за осъществяване на преход

В посочените модули са обобщени основните компетентности, които дейностите по кариерно ориентиране в училище целят да изграждат в учениците, като ги подпомагат в овладяването на знания и формирането на умения за вземане на информирани решения относно образование, професионална подготовка и възможности за професионална реализация и кариерно развитие след завършване на училище. Темите от отделните ядра отчитат спецификата на различните етапи на образование, а също и различния характер на училищната подготовка. Спецификата на темите, методите и организационните форми са съобразени с възрастовите особености на учениците и с учебното съдържание по отделните учебни предмети. Разпределението на темите по учебни срокове отчита различното натоварване на учениците в рамките на учебната година. С нарастване на възрастта на учениците постепенно намалява относителният дял на темите, свързани с осъзнаване на възможностите за сметка на нарастване на относителния дял на темите, свързани с формиране на умения за вземане на решения и подготовка за преход към пазара на труда.

VIII. Организация на изпълнението на Програмата

1. Сформиране на Екип за изпълнение на Програмата в състав:
 - Заместник - директор УД – Иванка Бошкова;
 - Училищни психолози – Евгения Атанасова, училищен психолог;
 - Учител начален етап – Десислава Ликова;
 - Учител прогимназиален етап – Антоанета Русева;
 - Учител ЦОУД – Севдалина Кънчева;

Отг.: Директор

Срок: м. септември

2. Екипът организира и координира дейностите по изпълнение на Програмата Изготвяне на календар на дейностите по кариерно ориентиране (приема се от педагогическия съвет на училището).

Отг: Председател на Екипа за изпълнение на Програмата

Срок: м. ноември

ХАРАКТЕРИСТИКА НА КАРИЕРНОТО ОРИЕНТИРАНЕ ПО ЕТАПИ

1. НАЧАЛЕН ЕТАП – учениците се запознават с различни професии, разбират смисъла от това да се трудиш, създават най-ранните си мечти за това с какво искат да се занимават в бъдеще. В начален етап дейностите по кариерно ориентиране са насочени към запознаване на учениците със света на труда и различни професии; възпитание в уважение към труда; подкрепа за развитие на личностни и социални умения, за изява на първите мечти и проекти, насочени към бъдещата реализация. Най-ефективните методи са игри, комбинирани с беседи и демонстрации, провеждане на срещи с родители, с различни професии по Програмата „С родители в класната стая“. Организиране на посещения на различни работни места с цел запознаване с видове труд и професии. Гостувания на кариерни говорители в училище.

1.1. Специфични потребности от кариерно ориентиране на учениците в начален етап:

- Разбиране на мястото на работата в човешкия живот, на необходимостта от труда и на ползата от различните професии;
- Формиране на умения за учене, на ефективно взаимодействие с околните и за организиране на времето.

1.2. Цели на кариерното ориентиране в начален етап:

- Запознаване на учениците с широк кръг професии;
- Възпитание в уважение към труда и всички работещи хора;
- Подкрепа за развитие на личностни и социални умения, свързани с първите мечти и проекти, насочени към бъдещата реализация.

1.3. Задачи:

- Създаване на основни познания за характеристиките на често срещани професии;
- Насърчаване на естествената любознателност в опознаването на различни професии и на мечтите за бъдеща реализация;
- Създаване на възможности за изява на всеки ученик в училище; окуражаване на успехите и талантите;
- Установяване на възможни пречки за успешната социална интеграция, включително трудности в ученето, които могат да доведат до отпадане от училище.

1.4. Очаквани резултати:

- Придобити знания за различни видове труд и професии, за основните им характеристики и отговорности, за знанията и уменията за тяхното упражняване;
- Разбиране на връзката учене – умения – успех;
- Изявени първи професионални интереси и мечти;
- Изградено уважение към труда и професиите.

1.5. Форми и средства за осъществяване на връзка с пазара на труда:

- Гостуване на родители и кариерни говорители в училище и представяне на професиите им пред учениците;
- Проектно базирани задачи и конкурси: проучвания и подготовка на съчинения, постери, колажи, лексикони и др. форми на представяне на професии от ученици;

- Популяризиране на ученически проекти и резултати от конкурси, състезания, викторини, проучвания и др.

1.6. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ТЕМИ ПО КЛАСОВЕ ОТ НАЦИОНАЛЕН ПОРТАЛ ЗА КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Теми по кариерно ориентиране за I клас:

Препоръчителни теми:

- Кой произвежда хляба?
- Влакче на професиите
- Имената на професиите
- Професиите в моето семейство

Допълнителни теми:

- Професиите в моето населено място
- Професиите, които обслужват хората

Теми по кариерно ориентиране за II клас:

Препоръчителни теми:

- Имената на професиите
- Познавам професията на...
- Професиите, които НЕ познавам
- Професиите в моя род

Допълнителни теми:

- Светът на труда около нас
- Какъв да стана?

Теми по кариерно ориентиране за III клас:

Препоръчителни теми:

- Опознавам професиите.
- Професията, която е най-...
- Професии по буква.
- Кой с какво работи?

Допълнителни теми:

- Моето любимо занимание
- Професиите в моя край

Теми по кариерно ориентиране за IV клас:

- Светът на професиите
- Искам да стана ...
- Познавам професията на...
- Интервю с професионалисти

Допълнителни теми:

- Професии на миналото, професии на бъдещето
- Професии, които правят хората известни

2. ПРОГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП - задълбочаване на знанията за различни професии, нарастващ стремеж към себепознание и търсене на съответствие между индивидуални интереси, способности и нагласи и характеристиките на различни професии, подготовка на седмокласниците за преход към гимназиален етап и избор на образователна/професионална пътека. Акцент в работата по кариерно ориентиране в прогимназиален етап е създаване на адекватна самооценка, разширяване на познанията за професиите, информиране за възможностите и подпомагане на образователния избор чрез обективна съпоставка между

желания и ресурси; създаване на умения за ефективно междуличностно взаимодействие, организация на времето и др. Използване на сюжетно-ролеви игри, обсъждане на казуси и филми, групови задачи за развитие на социални умения. Развиване на самопознанието чрез интерактивни упражнения, въпросници за самооценка, упражнения за самонаблюдение и обратна връзка. Индивидуално консултиране за установяване на интереси, умения, цели, възможности и ресурси; създаване на положителна самооценка и вдъхване на увереност; формулиране на цели и изграждане на личен план за образователно и кариерно развитие. Организиране на извънкласни дейности, например: посещения на работни места, дни на отворени врати в училища и образователни форуми и др.

2.1. Специфични потребности от кариерно ориентиране на учениците в прогимназиален етап:

- Разбиране на необходимостта от учене за постигане на житейски успех и пълноценна професионална реализация;
- Осъзнаване на собствените силни страни и областите за развитие;
- Развитие на социални умения и личностни качества;
- Апробиране на модели и стратегии за вземане на решение.

2.2. Цели на кариерното ориентиране в прогимназиален етап:

- Да осигури възможности на учениците за опознаване на професиите;
- Да улесни процеса на себепознание (силни страни, интереси, потребности);
- Да подпомогне информирания и осъзнат образователен избор след VII клас.

2.3. Задачи на кариерното ориентиране:

- Обогащане и задълбочаване на познанията за различни професии;
- Запознаване с възможностите за образование и кариера;
- Подпомагане формирането на адекватната самооценка;
- Формиране на ключови преносими умения: за учене и организация на времето, ефективно междуличностно взаимодействие, проучване и оценка на възможности, вземане на решение.

2.4. Очаквани резултати:

- Разширени познания за различни професии, техните характеристики и изискванията за овладяването;
- Информираност за възможностите за по-нататъшно образование;
- Изградена представа за собствените силни страни, интереси и предпочитания;
- Умения за избор между различни алтернативи, съобразени със собствените предпочитания.

2.5. Форми и средства за осъществяване на връзка с пазара на труда

- Гостуване на родители/ кариерни консултанти в училище;
- Ученически проекти и проучвания, свързани с различни професии;
- Информационни срещи за седмокласници и техните родители;
- Информационно търсеща система в Националния портал за кариерно ориентиране.

2.6. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ ТЕМИ ПО КЛАСОВЕ

Теми по кариерно ориентиране за V клас:

Препоръчителни теми:

- Пътешествам в света на професиите
- Светът на професиите. Кои професии са „най-...“
- Професиите имат история

Допълнителни теми:

- Опознавам себе си
- Аз искам да стана...

Теми по кариерно ориентиране за VI клас:

Препоръчителни теми:

- Професията – случайност или избор
- И професиите имат семейство
- Изследвам света на труда
- Искам да стана.....

Допълнителни теми:

- Искам. Мога. Трябва.
- Организиран съм и интересите ми ме водят

Теми по кариерно ориентиране за VII клас:

Препоръчителни теми:

- Уравнението на успеха
- За да съм ориентиран, трябва да съм информиран
- Моите интереси и способности ме водят към избора
- Всеки има силни страни

Допълнителни теми:

- Изследвам моите професионални интереси, способности и предпочитания.
- Как взимам решения?
- На кръстопът
- Посоката е ясна

3. КАРИЕРНО КОНСУЛТИРАНЕ И ВЪНШНА ПОДКРЕПА

- Национален портал за кариерно ориентиране на учениците за подкрепа при вземане на решения и правилен избор относно бъдещата кариера са предоставени въпросници на ел. адрес <http://orientirane.mon.bg/>, след регистрация с личен профил (вход за ученици)
- Център за кариерно ориентиране гр. Варна, бул. „Цар Освободител“ 27, Младежки дом, тел: 052/988 933, който предоставя зала на информиране, зала за индивидуално консултиране и зала за групова работа.
- Информирание за:
 - видовете подготовка в училищното образование;
 - институциите в системата на средното образование;
 - реда и условията за прием на ученици;
 - професиите и профилите, които се изучават в училищната система;
 - динамиката и потребностите на пазара на труда.
- Индивидуална и групова работа за:
 - подобряване на мотивацията на учениците за учене и професионална реализация;
 - провеждане на интерактивни упражнения по кариерно ориентиране;
 - провеждане на дискусии с ученици и родители по теми, свързани с избора на образование, професия и работа;
 - провеждане на тренинги с ученици от VII клас за формиране на умения за вземане на решения.
- Работа по програми за кариерно ориентиране:
 - с учениците от I - IV клас - създаване на първите и най-ранни проекти;

- с учениците от V - VII клас - подготовка за преход към по-висока степен на образование;
- формиране на нови умения за социално включване и мобилност.
- Консултиране относно :
 - разкриване на интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия;
 - преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;
 - умения за планиране на учебното и личното време;
 - свързване на индивидуалните особености с изискванията на желаното образование;
 - подкрепа за вземане на решения, свързани с продължаване на образованието;
 - формиране на умения за планиране на кариерното развитие;
 - решаване на вътрешни и външни конфликти, свързани с възможностите за образователна, професионална и личностна реализация.
- Посредничество между ученици и училище по проблемите на кариерното ориентиране.
 - индивидуално информизиране и консултиране;
 - групово информизиране и консултиране;

4. РАБОТА С УЧЕНИЦИ, ЗАСТРАШЕНИ ОТ ОТПАДАНЕ

Организира се при наличие на такива ученици.

Процесът за кариерно ориентиране на ученици, застрашени от отпадане, включва следните основни етапи:

- Разпознаване на риска (на ниво училище – включва класен ръководител, учители, директор, психолог) – откриване на индикатори и определяне на водещия рисков фактор или група фактори за намаляване на мотивацията и отпадане от училище. Използват се различни методи – наблюдение, проследяване на посещаемостта, интервю, диагностика на интереси, умения и нагласи; изготвяне на заключение за ресурси и дефицити на всеки отделен ученик застрашен от отпадане;
- Индивидуално консултиране (от кариерен консултант/ училищен психолог) с цел формулиране на лични цели и подкрепа за развитие – включва изграждане на положителна самооценка, формулиране на лични цели и вземане на решения за промяна.
- Кариерно ориентиране и информизиране – за всички ученици, включително за учениците, застрашени от отпадане;

Специфични потребности от кариерно ориентиране на застрашени от отпадане ученици в начален етап (I –IV клас):

- Подкрепа за успешно интегриране в клас и справяне с учебния материал;
- Нужда от ролеви модели, насърчение и стимулираща среда от страна на връстниците и учителите;
- Необходимост от осъзнаване на значението на училището и възприемането му като привлекателно място.

Организационни форми, методи и дейности:

- Индивидуална работа по превенция на отпадането с всеки отделен ученик;
- Дейности на ниво училище и клас с участието на родителите –представяне на професиите, които родителите работят или мечтите, които са имали за професия;

- Дейности, насочени към родителите - училища за родители, информационни кампании;
- Извънкласни дейности, съобразени с интересите и потребностите на децата и мотивиращи ги за учене - посещения на работни места;
- Срещи с хора, които да послужат за успешни примери;

Специфични потребности от кариерно ориентиране на застрашени от отпадане ученици в прогимназиален етап (V –VII клас):

- Подкрепа на кариерния избор на ученика чрез проучване и осмисляне на различни алтернативи за образователно и професионално развитие;
- Мотивиране за учене; стимулиране на интереса към училище чрез включване в повече практически ориентирани дейности, ориентирани към учене с преживяване, включване в извънкласни и свободно избираеми занимания (спортове, изкуства и др.), които да задържат ученика в училище;
- Подобряване на статуса на ученика в системата на междуличностните отношения в класа;
- Въвличане на родителите в процеса на ориентиране и консултиране чрез провеждането на кампании за информиране на родителите за тенденциите на пазара на труда, както и за наблюдаваните по време на образователния процес и в извънучилищните дейности качества и умения на техните деца.